

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 190 (XXXIV) — Nr. 87

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 28 ianuarie 2022

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 702 din 28 octombrie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	2-4
Decizia nr. 738 din 4 noiembrie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene	4-6
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 66 din 29 septembrie 2021 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	7-16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 702

din 28 octombrie 2021

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Mihaela Ionescu	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Maria Eleonora Centea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, excepție ridicată de Ali Erdem Merkit, Ali Ekber Merkit, Ali Ekrem Merkit, Ali Ozgur Merkit, Yildirim A.E. Merkit și Cagdas Kisioglu în Dosarul nr. 2.844/114/2015 al Tribunalului Buzău — Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 488D/2019.

2. La apelul nominal se prezintă, pentru autorii excepției, domnul avocat Marius Murea, având împuternicire avocațială depusă la dosar. Lipsesc celelalte părți, față de care procedura de citare este legal îndeplinită. De asemenea, se prezintă și domnul Cengizler Ceyhun, traducător și interpret autorizat de limba turcă.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul apărătorului prezent, care solicită admiterea excepției de neconstituționalitate, reiterând motivele de neconstituționalitate formulate în notele scrise aflate la dosar.

4. Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, considerând, în esență, că susținerile privind corectitudinea cu care a fost stabilit prejudiciul în cauză nu constituie veritabile critici de neconstituționalitate, ci privesc modul de stabilire a acestuia în temeiul capitolului VII din Codul de procedură penală, iar modul în care au fost administrate probele în faza de urmărire penală fac obiectul camerei preliminare, potrivit art. 342 din Codul de procedură penală. De asemenea, susține că dispozițiile criticate se aplică în egală măsură tuturor persoanelor aflate în aceeași situație juridică. Apreciază, totodată, că dispozițiile criticate nu aduc atingere dreptului la apărare, activitatea de stabilire a prejudiciului nefiind finalizată în faza de urmărire penală, autorii având posibilitatea să solicite, în cursul cercetării judecătorești, administrarea tuturor probelor necesare, fără a pierde beneficiul dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 241/2005. Reține și că, în măsura în care se achită o valoare mai mare decât prejudiciul constat în faza de urmărire penală, există un remediu legislativ, respectiv restituirea sumei nedatorate, în temeiul dispozițiilor art. 1.341 din Codul civil, în acord cu art. 168 din Codul de procedură fiscală.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 26 februarie 2019, pronunțată în Dosarul nr. 2.844/114/2015, **Tribunalul Buzău — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale**. Excepția a fost ridicată de Ali Erdem Merkit, Ali Ekber Merkit, Ali Ekrem Merkit, Ali Ozgur Merkit, Yildirim A.E. Merkit și Cagdas Kisioglu într-o cauză penală.

6. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autorii acesteia rețin că dispozițiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 reglementează o cauză de reducere a limitelor speciale ale pedepsei pentru anumite infracțiuni, în anumite condiții. Astfel, infracțiunile trebuie să se încadreze în ipoteza normei juridice, respectiv în categoria infracțiunilor reglementate la art. 8 și 9 din lege, iar inculpatul trebuie să achite integral prejudiciul. Subliniază astfel că, pentru a putea beneficia de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă, trebuie îndeplinită condiția premisă a recuperării integrale a prejudiciului ce rezultă în urma săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală. Susțin însă că, în cauză, în faza de urmărire penală, prejudiciul a fost calculat în mod nelegal prin expertiză, așa încât autorii au fost puși în situația de a achita prejudiciul stabilit în faza de urmărire penală, calculat în mod greșit de către organele de urmărire penală, suma fiind mult superioară celei reale, sau de a renunța la beneficiul de a li se reduce pedeapsa la jumătate. În aceste condiții, afirmă că se creează o situație discriminatorie între persoane care se află în aceeași situație procesuală (acuzăți de săvârșirea unei infracțiuni de evaziune fiscală), independent de atitudinea acestora, raportat doar la corectitudinea cu care organul de urmărire penală înțelege să stabilească prejudiciul. Susțin că este incompatibilă cu principiul constituțional al egalității în fața legii situația în care o persoană poate beneficia de o cauză de reducere a pedepsei în funcție de modalitatea în care organele de urmărire penală înțeleg să își exercite atribuțiile. Susțin, totodată, că se aduce atingere și dreptului la apărare, întrucât autorii excepției se află în situația în care sunt obligați să recunoască prejudiciul stabilit discreționar de parchet, având drept temei o expertiză realizată în lipsa întregului material probator, în condițiile în care nu li s-a dat posibilitatea să formuleze obiecțiuni la raportul de expertiză în faza de urmărire penală. Rețin că au la îndemână opțiunea de a invoca dispozițiile art. 75 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul în care acoperirea prejudiciului poate fi calificată drept o circumstanță atenuantă, însă observă că aceasta din urmă are o aplicabilitate facultativă și, totodată, nu înlătură discriminarea vădită între situația persoanelor al căror prejudiciu a fost corect stabilit și aceea a autorilor excepției.

7. **Tribunalul Buzău — Secția penală** apreciază că excepția de neconstituționalitate este nefondată. Reține, în acest sens, că, potrivit art. 4 alin. (1) din Codul de procedură penală, orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă, iar, prin art. 5 alin. (1) din același act normativ, se prevede că organele

judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului. Reține, de asemenea, că în cauzele penale atât vinovăția, cât și întinderea prejudiciului se stabilesc ca urmare a unui probatoriu specific fiecărei cauze. Subliniază că prejudiciul trebuie să aibă caracter de certitudine, însă reține, totodată, că, în lipsa unei evidențe financiar-contabile clare, a distrugerii unei părți din aceste evidențe, a neînregistrării în evidențele contabile a tuturor operațiunilor comerciale, organul judiciar este obligat să administreze acele probe care să conducă la stabilirea unui prejudiciu cât mai exact, fără a face uz de dispozițiile art. 67 din Codul de procedură fiscală, text pe care inculpații nu îl consideră neconstituțional. Arată că, până la momentul procesual al invocării excepției de neconstituționalitate, nu s-a finalizat activitatea de stabilire a prejudiciului, expertul formulând mai multe variante, urmând ca instanța să stabilească varianta cea mai apropiată de realitate, în condițiile în care au fost distruse contoarele de înregistrare a energiei electrice consumate, au fost distruse evidențe contabile, au fost folosite evidențe duble ale operațiunilor comerciale și, apoi, distruse mare parte din ele. Așa încât, în condițiile în care stabilirea întinderii prejudiciului este atributul instanței de judecată investite cu soluționarea cauzei, iar aceasta se face pe bază de probe și în condiții de contradictorialitate, consideră că textul invocat este constituțional. Instanța invocă, drept teme al opiniei sale, și principiul potrivit căruia „*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*” și apreciază că, în lipsa unei evidențe financiar-contabile ținute în condiții de legalitate, organul judiciar care a efectuat urmărirea penală a stabilit prejudiciul prin estimare, dar și prin luarea în calcul a declarațiilor operațiunilor comerciale făcute la organele fiscale de către partenerii de afaceri și a celorlalte probe administrate. Totodată, arată că, pentru a beneficia de dispozițiile textului de lege criticat, autorii excepției aveau posibilitatea acoperirii integrale a prejudiciului până la primul termen de judecată, iar, în cazul în care, ca urmare a probelor administrate, s-ar fi constatat un prejudiciu inferior, li s-ar fi returnat suma plătită în plus. Reține că introducerea unei cauze de reducere a pedepsei pentru inculpatul care acoperă integral prejudiciul cauzat până la primul termen de judecată reprezintă o măsură de politică penală determinată de specificul infracțiunilor de evaziune fiscală, respectiv de necesitatea recuperării, cu celeritate, a sumelor datorate bugetului general consolidat, și nu este de natură să aducă atingere principiului egalității în drepturi. Câtă vreme cauzele de nepedepsire, respectiv de reducere a pedepselor prevăzute de dispozițiile legale criticate, se aplică în mod egal tuturor persoanelor aflate în situația reglementată de art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, nu se poate primi critica privind încălcarea principiului constituțional al egalității în drepturi.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au transmis punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile apărătorului prezent, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție,

precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, potrivit notelor scrise ale autorilor excepției, dispozițiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 27 iulie 2005, astfel cum au fost modificate prin art. 79 pct. 2 din titlul II al Legii nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013, având următorul cuprins: „*În cazul săvârșirii unei infracțiuni de evaziune fiscală prevăzute la art. 8 și 9, dacă în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată, inculpatul acoperă integral pretențiile părții civile, limitele prevăzute de lege pentru fapta săvârșită se reduc la jumătate.*”

12. În susținerea neconstituționalității dispozițiilor criticate, autorii invocă prevederile constituționale ale art. 16 referitoare la egalitatea în drepturi a cetățenilor și ale art. 24 privind dreptul la apărare.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile legale criticate reglementează cu privire la introducerea unei cauze de reducere a pedepsei, urmărindu-se facilitarea recuperării la bugetul statului a creanțelor rezultate prin săvârșirea faptelor de evaziune fiscală și, corelativ, atenuarea regimului sancționator pentru persoanele care contribuie la recuperarea lor. Curtea constată că, în cauză, autorii excepției invocă o problemă de stabilire de către parchet a întinderii prejudiciului produs prin comiterea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută la art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005. Or, acest aspect nu reprezintă o veritabilă problemă de constituționalitate, ci vizează interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale criticate de către organele judiciare. Conform art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, „*Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată [...]*”.

14. În acest sens, cu ocazia examinării unor motive de neconstituționalitate similare formulate cu privire la dispozițiile criticate în prezenta cauză, Curtea a reținut că, în condițiile existenței unei practici neuniforme la nivelul instanțelor naționale referitoare la metoda de calcul al prejudiciilor la care fac trimitere prevederile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, revine Înaltei Curți de Casație și Justiție misiunea de a se pronunța asupra variantei corecte de aplicare a dispozițiilor legale analizate, conform competenței sale constituționale prevăzute la art. 126 alin. (3) din Constituție (a se vedea Decizia nr. 750 din 20 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 83 din 26 ianuarie 2021, paragraful 13), totodată, reținându-se că motivele invocate constituie o problemă ce ține de aplicarea și interpretarea legii, cu atât mai mult cu cât, prin Decizia nr. 17 din 5 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 875 din 23 noiembrie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii a statuat că „în cauzele penale având ca obiect infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute în Legea nr. 241/2005, instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală” (Decizia nr. 179 din 28 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 390 din 20 mai 2019, paragraful 39).

15. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, excepție ridicată de Ali Erdem Merkit, Ali Ekber Merkit, Ali Ekrem Merkit, Ali Ozgur Merkit, Yildirim A.E. Merkit și Cagdas Kisioglu în Dosarul nr. 2.844/114/2015 al Tribunalului Buzău — Secția penală.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Buzău — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 28 octombrie 2021.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Mihaela Ionescu

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 738

din 4 noiembrie 2021

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 41 alin. (1)
din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri
în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea
unor acte normative și prorogarea unor termene**

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Irina Loredana Gulie	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, excepție ridicată de Vasile Cotoc și Lica Cotoc în Dosarul nr. 1.930/89/2017 al Curții de Apel Iași — Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.498D/2019.

2. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de înștiințare este legal îndeplinită.

3. Președintele dispune să se facă apelul și în dosarele nr. 1/705D/2019 și nr. 1/815D/2019, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a aceluiași prevederi legale, excepție ridicată de Dorel Sorin Kiss în Dosarul nr. 395/117/2019 al Tribunalului Cluj — Secția mixtă de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale și, respectiv, de Marian Potîrniche în Dosarul nr. 584/114/2019 al Tribunalului Buzău — Secția I civilă — Completul specializat în litigiile de

muncă și asigurări sociale. La apelul nominal, în ambele dosare, lipsesc părțile. Procedura de înștiințare este legal îndeplinită.

4. Având în vedere excepțiile de neconstituționalitate ridicate în dosarele nr. 1.498D/2019, nr. 1.705D/2019 și nr. 1.815D/2019, Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea acestora. Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu măsura conexării. Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea dosarelor nr. 1.705D/2019 și nr. 1.815D/2019 la Dosarul nr. 1.498D/2019, care este primul înregistrat.

5. Cauza fiind în stare de judecată, reprezentantul Ministerului Public solicită respingerea excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. În acest sens arată că ajutoarele și indemnizațiile instituite de textul de lege criticat reprezintă beneficii acordate unor categorii socio-profesionale, fără a avea însă o consacrare constituțională.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

6. Prin Decizia civilă nr. 162 din 21 martie 2019 și încheierile din 17 mai 2019 și 3 iunie 2019, pronunțate în dosarele nr. 1.930/89/2017, nr. 395/117/2019 și nr. 584/114/2019, **Curtea de Apel Iași — Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Cluj — Secția mixtă de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale și, respectiv, Tribunalul Buzău — Secția I civilă — Completul specializat în litigiile de muncă și asigurări sociale au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-**

bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene. Excepția a fost invocată de Vasile Cotoc și Lica Cotoc, de Dorel Sorin Kiss și, respectiv, de Marian Potîrniche, în cauze având ca obiect soluționarea unor acțiuni privind plata unor sume de bani reprezentând ajutorul stabilit în raport cu salariul funcției de bază avut în luna încetării raporturilor de serviciu, în funcție de vechimea efectivă ca funcționar public cu statut special din sistemul administrației penitenciare, în temeiul art. 20 alin. (1) și (2) din Legea-cadru nr. 284/2010.

7. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că potrivit textului de lege criticat, în perioada 2019—2021 nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă. Se mai arată că aceste drepturi au fost instituite prin art. 20 alin. (1) și (2) cuprins în anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, iar acest din urmă act normativ a fost abrogat expres prin art. 44 alin. (1) pct. 9 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

8. În acest context se susține că textul de lege criticat este lipsit de claritate și contravine dispozițiilor constituționale referitoare la statul de drept și la principiul legalității, în componenta sa privind calitatea legii, dat fiind faptul că înlătură de la aplicare o dispoziție legală care era abrogată expres anterior acestui moment. Se mai susține că tocmai faptul că dispoziția legală criticată nu face trimitere la art. 20 alin. (1) și (2) din Legea-cadru nr. 284/2010 face ca norma criticată să fie neclară. Se mai invocă, în acest sens, jurisprudența Curții Constituționale referitoare la valorificarea normelor de tehnică legislativă în cadrul controlului de constituționalitate, principiul stabilității și securității raporturilor juridice și principiul nediscriminării, precum și jurisprudența în aceeași materie a Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene.

9. **Curtea de Apel Iași — Secția litigii de muncă și asigurări sociale** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens arată că, în sensul jurisprudenței constituționale, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă au natura juridică a unor beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea statutului special al acestora, fără a avea însă un temei constituțional. Ca atare, suspendarea acordării acestora nu echivalează cu restrângerea exercițiului unor drepturi ori libertăți fundamentale, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și cu privire la diminuarea ori chiar încetarea acordării acestora.

10. Se mai apreciază că legiuitorul a optat pentru încetarea acordării acestor beneficii stabilite potrivit Legii-cadru nr. 284/2010, în cuprinsul noii legi care a înlocuit-o, iar textul de lege criticat în prezenta cauză este o normă cu caracter general, ce instituie suspendarea acordării ajutoarelor sau, după caz, a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, la retragere sau la încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă, ce se regăsesc în legislația în vigoare, prin urmare fiind o dispoziție ce se aplică pentru viitor.

11. Cu referire la caracterul previzibil al dispozițiilor ce privesc neacordarea ajutoarelor se invocă jurisprudența Curții Constituționale, prin care s-a statuat că persoanele care se pensionează se supun dispozițiilor legale în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, potrivit principiului *tempus regit actum*, precum și dispozițiile art. 66 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit cărora prelungirea suspendării ori modificarea sau abrogarea actului normativ ori a

dispoziției suspendate poate face obiectul unui act normativ sau al unei dispoziții exprese, cu aplicare de la data expirării suspendării.

12. **Tribunalul Cluj — Secția mixtă de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale, contrar prevederilor art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992**, nu și-a exprimat opinia asupra excepției de neconstituționalitate.

13. **Tribunalul Buzău — Secția I civilă — Completul specializat în litigii de muncă și asigurări sociale** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens arată că norma criticată este una cu caracter general, ce se referă la toate categoriile de ajutoare și nu înlătură de la aplicare dreptul instituit prin art. 20 alin. (1) și (2) din Legea-cadru nr. 284/2010, întrucât acest din urmă act normativ nu mai era în vigoare la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2018, fiind anterior abrogat, prin Legea-cadru nr. 153/2017.

14. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocate.

15. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actele de sesizare, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, republicată, reține următoarele:

16. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1116 din 29 decembrie 2018, care au următorul cuprins: „(1) În perioada 2019—2021 nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă.”

17. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 1 alin. (3) și (5) referitoare la statul de drept și la principiul legalității, în componenta sa privind calitatea legii.

18. Analizând motivarea excepției, prin care se susține, în esență, faptul că textul de lege criticat înlătură de la aplicare o dispoziție legală care era abrogată expres, anterior acestui moment, Curtea reține că prevederile legale supuse controlului de constituționalitate dispun cu titlu general, pentru viitor, cu privire la suspendarea acordării ajutoarelor sau, după caz, a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă, în perioada 2019—2021. Curtea reține că ridicarea excepției de neconstituționalitate a fost determinată de neacordarea ajutorului cuvenit personalului militar, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare la trecerea în rezervă cu drept de pensie, în temeiul art. 20 alin. (1) și (2) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010, potrivit căreia, la trecerea în rezervă sau direct în retragere, respectiv la încetarea raporturilor de serviciu, cu drept la pensie, personalul militar, polițiștii și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, pentru activitatea depusă, în funcție de vechimea efectivă ca militar, polițist, funcționar public cu statut special din sistemul administrației penitenciare și personal civil în instituțiile publice de apărare,

ordine publică și siguranță națională, beneficiază de un ajutor stabilit în raport cu solda funcției de bază, respectiv salariul funcției de bază avută/avut în luna schimbării poziției de activitate, respectiv de un ajutor egal cu două solde ale funcției de bază, respectiv cu două salarii ale funcției de bază. Pe fondul cauzei, acțiunea a fost respinsă ca prematur introdusă, dat fiind faptul că cererea de chemare în judecată a fost formulată în perioada de suspendare a dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 din Legea-cadru nr. 284/2010.

19. Curtea reține că exercițiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de art. 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, începând cu anul 2011 și până în anul 2017 inclusiv, iar, ulterior, prin art. 44 alin. (1) pct. 9 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 28 iunie 2017, a fost abrogată în mod expres Legea-cadru nr. 284/2010, fără ca drepturile de natura celor reglementate prin art. 20 alin. (1) și (2) din acest din urmă act normativ să mai fie instituite prin legea nouă. Or, în contextul abrogării Legii-cadru nr. 284/2010 prin Legea-cadru nr. 153/2017, care nu mai stabilește asemenea drepturi, legiuitorul optând pentru încetarea acordării, pentru viitor, a acestora, în cauză se pune problema aplicabilității în cauză a prevederilor art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018, care suspendă, pentru perioada 2019—2021, acordarea unor ajutoare sau, după caz, indemnizații la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă. Textul de lege criticat nu are în vedere drepturile instituite prin Legea-cadru nr. 284/2010, aplicabilă, potrivit principiului *tempus regit actum*, litigiului în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate. De asemenea, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale (a se vedea Decizia nr. 547 din 18 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 23 din 9 ianuarie 2019, paragrafele 25 și 26), persoanele care se pensionează se supun dispozițiilor legale în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, potrivit principiului *tempus regit actum*.

22. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, excepție ridicată de Vasile Cotoc și Lica Cotoc în Dosarul nr. 1.930/89/2017 al Curții de Apel Iași — Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, de Dorel Sorin Kiss în Dosarul nr. 395/117/2019 al Tribunalului Cluj — Secția mixtă de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale și, respectiv, de Marian Potîrniche în Dosarul nr. 584/114/2019 al Tribunalului Buzău — Secția I civilă — Completul specializat în litigiile de muncă și asigurări sociale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Iași — Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, Tribunalului Cluj — Secția mixtă de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale și, respectiv, Tribunalului Buzău — Secția I civilă — Completul specializat în litigiile de muncă și asigurări sociale și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 4 noiembrie 2021.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

20. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că legătura cu soluționarea cauzei „presupune atât aplicabilitatea textului criticat în cauza dedusă judecării, cât și necesitatea invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate, condiții ce trebuie întrunite cumulativ, pentru a fi satisfăcute exigențele pe care le impun dispozițiile art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 în privința pertinentei excepției de neconstituționalitate în desfășurarea procesului” (a se vedea, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 179 din 1 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 3 iunie 2014, paragraful 23, Decizia nr. 540 din 15 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 960 din 30 decembrie 2014, paragraful 26, sau Decizia nr. 376 din 26 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 7 august 2015, paragraful 26). Din acest punct de vedere, prevederile art. 41 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018, care suspendă pentru viitor, respectiv în perioada 2019—2021, acordarea unor drepturi de natura ajutoarelor sau indemnizațiilor la ieșirea la pensie, nu sunt aplicabile cauzei deduse soluționării instanței judecătorești, în condițiile în care s-a solicitat acordarea unor drepturi de aceeași natură, instituite prin Legea-cadru nr. 284/2010 și abrogate expres prin Legea-cadru nr. 153/2017.

21. Totodată, Curtea mai reține că, în jurisprudența sa, a reținut că aspectele ce țin de interpretarea și aplicarea legii de către autoritățile publice abilitate și instanțele judecătorești excedează competenței sale, deoarece nu constituie veritabile critici de neconstituționalitate, în sensul dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit cărora Curtea Constituțională asigură controlul de constituționalitate a legilor, a ordonanțelor Guvernului, a tratatelor internaționale și a regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, prin raportare la dispozițiile și principiile Constituției (Decizia nr. 109 din 23 februarie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 548 din 27 mai 2021, paragraful 14).

Magistrat-asistent,
Irina Loredana Gulie

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 66**din 29 septembrie 2021**

Dosar nr. 1.629/1/2021

Daniel Grădinaru	— președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Săndel Lucian Macavei	— judecător la Secția penală
Simona Elena Cîrnaru	— judecător la Secția penală
Laura Mihaela Soane	— judecător la Secția penală
Ioana Alina Ilie	— judecător la Secția penală
Andrei Claudiu Rus	— judecător la Secția penală
Simona Daniela Encean	— judecător la Secția penală
Constantin Epure	— judecător la Secția penală
Dan Andrei Enescu	— judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de către Curtea de Apel București — Secția a II-a penală, prin care, în baza art. 476 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 475 din Codul de procedură penală, solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „*Dacă dobânzile și penalitățile se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul, sau dobânzile și penalitățile se calculează doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei*”.

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) raportat la art. 473 alin. (8) din Codul de procedură penală și art. 36 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Daniel Grădinaru.

La ședința de judecată participă domnul Florin Nicușor Mihalache, magistrat-asistent în cadrul Secțiilor Unite, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, doamna Simona Elena Cîrnaru, judecător în cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Ecaterina Nicoleta Eucarie, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit în cauză de către judecătorul-raportor, acesta fiind comunicat părților, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

Totodată, a învederat că, drept urmare a solicitărilor formulate în temeiul art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, la dosarul cauzei au fost depuse puncte de vedere asupra problemei de drept deduse dezlegării.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, domnul judecător Daniel Grădinaru, a acordat cuvântul în dezbateri.

Reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror Ecaterina Nicoleta Eucarie, a susținut că în cauză sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării.

Astfel, sesizarea a fost formulată de una dintre instanțele prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, respectiv de către Curtea de Apel București — Secția a II-a penală, cauza se află în ultimul grad de jurisdicție, soluționarea pe fond a cauzei depinde de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, iar problema de drept supusă analizei nu a primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs în curs de soluționare.

Pe fondul sesizării, reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror Ecaterina Nicoleta Eucarie, a solicitat admiterea sesizării și pronunțarea unei decizii prin care să se dezlege chestiunea de drept supusă analizei.

De asemenea, a precizat că punctul de vedere al procurorului general este în sensul că „dobânzile și penalitățile se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, și nu la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul”. În susținerea acestei orientări, reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat că, în raport cu dispozițiile art. 1 pct. 28 și 29 din Codul de procedură fiscală, majorarea de 20% nu reprezintă o obligație fiscală principală, ci o formă de sancțiune civilă, nefiind de natură a atrage achitarea unor obligații fiscale accesorii.

De asemenea, a precizat că dispozițiile art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale au natura atât a unei instituții de drept penal material, deoarece privesc înlocuirea răspunderii penale cu o formă de răspundere civilă, cât și natura unei instituții de drept procesual penal, prin instituirea unui termen în care se poate achita procentul de 20% din prejudiciul stabilit ca sancțiune pentru a beneficia de cauza de impunitate.

Totodată, a precizat că, în sens fiscal, procentul menționat nu constituie un debit care să fie generator de dobânzi și penalități de întârziere și nu are un termen scadent de la care să se producă accesorii. Plata acestuia este o facultate lăsată la latitudinea autorului faptei, instituită de o normă penală, fiind o condiție impusă de legiuitor pentru a beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005.

Constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a declarat dezbaterile închise, iar Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 13 mai 2021, Curtea de Apel București — Secția a II-a penală, în baza art. 475 din Codul de procedură penală, a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru

dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „*Dacă dobânzile și penalitățile se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul, sau dobânzile și penalitățile se calculează doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei.*”

II. Expunerea succintă a cauzei

Curtea de Apel București — Secția a II-a penală este investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Tribunalul Ialomița și inculpații D.R. și G.L. împotriva Sentinței penale nr. 153 din data de 30 septembrie 2020 a Tribunalului Ialomița, pronunțată în Dosarul nr. 1.059/98/2018.

Prin sentința penală menționată s-au dispus următoarele:

A fost respinsă cererea formulată de inculpații D.R. și G.L., prin apărător, de dispunere a achitării în temeiul art. 396 alin. (5) din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. a) și lit. b) teza a II-a din Codul de procedură penală.

A fost respinsă cererea formulată de inculpații D.R. și G.L., prin apărător, de aplicare a dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 241/2005.

A. În baza art. 396 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală raportat la art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 (forma în vigoare la data comiterii faptelor, 2010—2012), cu aplicarea art. 41 alin. 2 din Codul penal de la 1968, art. 74 alin. 1 lit. b) din Codul penal de la 1968 combinat cu art. 76 alin. 1 lit. c) din Codul penal de la 1968 și art. 5 din Codul penal, a fost condamnat inculpatul D.R. la pedeapsa principală de 1 an și 6 luni închisoare, *pentru săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, în formă continuată.*

În baza art. 71 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, i s-au interzis inculpatului drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968.

În baza art. 65 alin. 2 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, i s-au interzis inculpatului pe o durată de 3 ani drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968. Potrivit art. 66 din Codul penal de la 1968, executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă ori după prescripția executării pedepsei.

S-a constatat că infracțiunea pentru care inculpatul a fost condamnat în cauză este săvârșită în concurs real cu faptele ce au atras condamnarea sa, prin Sentința penală nr. 67/F din 9.05.2017 a Tribunalului Ialomița, rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1.772/A din 19.12.2017 a Curții de Apel București — Secția I penală, la pedeapsa de 3 ani închisoare.

S-au repus în individualitate pedepsele aplicate inculpatului prin Sentința penală nr. 67/F din 9.05.2017 a Tribunalului Ialomița, rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1.772/A din 19.12.2017 a Curții de Apel București — Secția I penală, respectiv pedeapsa de 3 ani închisoare aplicată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, cu aplicarea art. 41 alin. 2 din Codul penal de la 1968 și art. 5 din Codul penal, și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării drepturilor prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din vechiul Cod penal, pe o durată de 3 ani.

În baza art. 86⁵ alin. 1 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 85 alin. 1 din Codul penal de la 1968 s-a dispus anularea suspendării executării pedepsei închisorii sub supraveghere aplicată inculpatului prin hotărârile judecătorești mai sus menționate.

În baza art. 36 alin. 1 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 33 lit. a)—art. 34 alin. 1 lit. b) din Codul penal de la 1968 cu

aplicarea art. 5 din Codul penal, s-a dispus contopirea pedepselor aplicate inculpatului D.R., urmând ca, în final, acesta să execute pedeapsa principală cea mai grea, de 3 ani închisoare.

În baza art. 71 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, i s-au interzis inculpatului drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968.

În baza art. 35 alin. 1—3 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, s-au contopit pedepsele complementare și, în baza art. 65 alin. 2 din Codul penal de la 1968, i s-au interzis inculpatului pe o durată de 3 ani drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968. Potrivit art. 66 din Codul penal de la 1968, executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă ori după prescripția executării pedepsei.

În baza art. 86⁵ alin. 2 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 86¹—86² din Codul penal de la 1968, s-a dispus suspendarea executării pedepsei închisorii sub supraveghere și s-a stabilit un termen de încercare de 6 ani.

Potrivit art. 86⁵ alin. 3 din Codul penal de la 1968, termenul de încercare se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a pronunțat anterior suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei.

A fost încredințată supravegherea inculpatului Serviciului de Probațiune Ialomița.

În baza art. 86³ din Codul penal de la 1968, pe durata termenului de încercare inculpatul trebuie să se supună următoarelor măsuri de supraveghere:

a) să se prezinte la datele fixate la Serviciul de Probațiune Ialomița;

b) să anunțe, în prealabil, orice schimbare de domiciliu, reședință sau locuință și orice deplasare care depășește 8 zile, precum și întoarcerea;

c) să comunice și să justifice schimbarea locului de muncă;

d) să comunice informații de natură a putea fi controlate mijloacele sale de existență.

În baza art. 86³ alin. 3 din Codul penal de la 1968 i s-a impus inculpatului să nu depășească limita teritorială a României fără acordul instanței.

În baza art. 71 alin. 5 din Codul penal de la 1968, pe durata suspendării sub supraveghere a executării pedepsei principale, s-a suspendat și executarea pedepselor accesorii aplicate inculpatului.

I s-a atras atenția inculpatului asupra dispozițiilor art. 86⁴ din Codul penal de la 1968 privind revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

B. În baza art. 396 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală raportat la art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 (forma în vigoare la data comiterii faptelor, 2010—2012), cu aplicarea art. 41 alin. 2 din Codul penal de la 1968, art. 74 alin. 1 lit. b) din Codul penal de la 1968 combinat cu art. 76 alin. 1 lit. c) din Codul penal de la 1968 și art. 5 din Codul penal, a fost condamnat inculpatul G.L. la pedeapsa principală de 1 an și 6 luni închisoare, *pentru săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, în formă continuată.*

În baza art. 71 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, i s-au interzis inculpatului drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968.

În baza art. 65 alin. 2 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, i s-au interzis inculpatului pe o durată de 3 ani drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968. Potrivit art. 66 din Codul penal de la 1968, executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă ori după prescripția executării pedepsei.

S-a constatat că infracțiunea pentru care inculpatul a fost condamnat în cauză este săvârșită în concurs real cu faptele ce au atras condamnarea sa, prin Sentința penală nr. 67/F din 9.05.2017 a Tribunalului Ialomița, rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1.772/A din 19.12.2017 a Curții de Apel București — Secția I penală, la pedeapsa de 3 ani închisoare.

S-au repus în individualitate pedepsele aplicate inculpatului prin Sentința penală nr. 67/F din 9.05.2017 a Tribunalului Ialomița, rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1.772/A din 19.12.2017 a Curții de Apel București — Secția I penală, respectiv pedeapsa de 3 ani închisoare aplicată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002, cu aplicarea art. 5 din Codul penal, și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării drepturilor prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968, pe o durată de 3 ani.

În baza art. 86⁵ alin. 1 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 85 alin. 1 din Codul penal de la 1968, s-a dispus anularea suspendării executării pedepsei închisorii sub supraveghere aplicate inculpatului prin hotărârile judecătorești mai sus menționate.

În baza art. 36 alin. 1 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 33 lit. a)—art. 34 alin. 1 lit. b) din Codul penal de la 1968, cu aplicarea art. 5 din Codul penal, s-a dispus contopirea pedepselor aplicate inculpatului G.L., urmând ca, în final, acesta să execute pedeapsa principală cea mai grea, de 3 ani închisoare.

În baza art. 71 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, i s-au interzis inculpatului drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968.

În baza art. 35 alin. 1—3 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, s-au contopit pedepsele complementare și, în baza art. 65 alin. 2 din Codul penal de la 1968, i s-au interzis inculpatului pe o durată de 3 ani drepturile prevăzute de art. 64 alin. 1 lit. a) teza a II-a, lit. b) și lit. c) din Codul penal de la 1968. Potrivit art. 66 din Codul penal de la 1968, executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă ori după prescripția executării pedepsei.

În baza art. 86⁵ alin. 2 din Codul penal de la 1968 raportat la art. 86¹—86² din Codul penal de la 1968, s-a dispus suspendarea executării pedepsei închisorii sub supraveghere și s-a stabilit un termen de încercare de 6 ani.

Potrivit art. 86⁵ alin. 3 din Codul penal de la 1968, termenul de încercare se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a pronunțat anterior suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei.

A fost încredințată supravegherea inculpatului Serviciului de Probațiune Ialomița.

În baza art. 86³ din Codul penal de la 1968, pe durata termenului de încercare inculpatul trebuie să se supună următoarelor măsuri de supraveghere:

a) să se prezinte la datele fixate la Serviciul de Probațiune Ialomița;

b) să anunțe, în prealabil, orice schimbare de domiciliu, reședință sau locuință și orice deplasare care depășește 8 zile, precum și întoarcerea;

c) să comunice și să justifice schimbarea locului de muncă;

d) să comunice informații de natură a putea fi controlate mijloacele sale de existență.

În baza art. 86³ alin. 3 din Codul penal de la 1968 i s-a impus inculpatului să nu depășească limita teritorială a României fără acordul instanței.

În baza art. 71 alin. 5 din Codul penal de la 1968, pe durata suspendării sub supraveghere a executării pedepsei principale,

s-a suspendat și executarea pedepselor accesorii aplicate inculpatului.

I s-a atras atenția inculpatului asupra dispozițiilor art. 86⁴ din Codul penal de la 1968 privind revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

S-a făcut aplicarea dispozițiilor art. 12 din Legea nr. 241/2005, în sensul că instanța a dispus aplicarea, în ceea ce îi privește pe inculpații D.R. și G.L., a interdicției de a fi fondator, administrator, director sau reprezentant legal al societății comerciale, iar dacă au fost aleși, să fie decăzuți din drepturi.

Totodată, în baza art. 13 din Legea nr. 241/2005, s-a dispus comunicarea către Oficiul Național al Registrului Comerțului a unei copii de pe dispozitivul hotărârii judecătorești de condamnare, la data rămânerii definitive a acesteia.

În temeiul art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală combinat cu art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 19 alin. (5) din Codul de procedură penală, totul raportat la art. 1.357, art. 1.373 și art. 1.381 din Codul civil, a fost admisă acțiunea civilă formulată de partea civilă, statul român prin Agenția Națională de Administrare Fiscală — Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Ploiești — Agenția Județeană a Finanțelor Publice Ialomița.

Au fost obligați inculpații, în solidar și cu partea responsabilă civilmente OCL — S.R.L., la plata despăgubirilor civile aferente prejudiciului produs bugetului general consolidat, în sumă de 509.313 lei, compus din: impozit pe profit în sumă de 203.734 lei și TVA în sumă de 305.579 lei, reprezentând debit principal, precum și la plata accesoriilor aferente acestui debit (dobânzi și penalități de întârziere), în sumă de 526.143 lei.

S-a constatat că prejudiciul a fost recuperat integral, prin plată voluntară, astfel cum rezultă din înscrisurile doveditoare depuse la dosarul cauzei.

În baza art. 404 alin. (4) lit. c) din Codul de procedură penală și art. 249 din Codul de procedură penală, astfel cum au fost interpretate prin Decizia de recurs în interesul legii nr. 19/2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, combinat cu dispozițiile art. 11 din Legea nr. 241/2005, au fost menținute măsurile asigurătorii dispuse prin Ordonanța procurorului din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul Ialomița nr. 527/P/2014 din 7.06.2018, restrânse inițial prin Încheierea din 18.06.2019 și apoi prin Încheierea din 11.12.2019, în vederea garantării plății cheltuielilor judiciare avansate de stat.

În baza art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 25 alin. (3) din Codul de procedură penală, s-a dispus desființarea înscrisurilor emise în fals, respectiv facturile emanând de la societățile: CM — S.R.L. Giurgiu, EA — S.R.L. Constanța, AS — S.R.L. Brașov, GNC — S.R.L. București, SMC — S.R.L. Constanța și MCI — S.R.L. București, aflate în original la dosarul cauzei.

În fapt, s-a reținut că inculpații D.R. și G.L., primul în calitate de administrator statutar, iar al doilea în calitate de administrator de fapt și asociat al societății OCL — S.R.L., fostă S.C. RBG — S.R.L., în perioada 2010—2012, în executarea aceleiași rezoluții infracționale și în baza unei înțelegeri prealabile, au înregistrat în evidența contabilă a societății și în celelalte documente legale cheltuieli cu achiziții de bunuri (materiale de construcții, piese auto etc.) și prestări de servicii în sumă totală de 1.273.340 lei, cuprinse în facturile fiscale emise în numele CM — S.R.L. Giurgiu, EA — S.R.L. Constanța, AS — S.R.L. Brașov, GNC — S.R.L. București, SMC — S.R.L. Constanța și MCI — S.R.L. București, ce nu au la bază operațiuni comerciale reale, cu consecința prejudicierii bugetului de stat cu suma de 509.313 lei.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel Parchetul de pe lângă Tribunalul Ialomița și inculpații D.R. și G.L.

La termenul din data de 13 mai 2021, Curtea de Apel București — Secția a II-a penală a constatat îndeplinite toate cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de

procedură penală, a admis cererea formulată de apărătorul ales al apelanților intimați inculpați D.R. și G.L. și a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile prin care să se statueze asupra problemei de drept referitoare la calculul dobânzilor și penalităților.

Cauza a fost amânată la data de 11 iunie 2021 și ulterior la data de 30 septembrie 2021.

III. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Instanța de trimitere a constatat că, în privința art. 8 și 9 din Legea nr. 241/2005, prin introducerea art. 10 alin. (11) și alin. (12) din Legea nr. 55/2021 s-a reglementat o cauză de nepedepsire, care se aplică indiferent de valoarea prejudiciului, dacă în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății, până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral. În acest caz, fapta nu se mai pedepsește, făcându-se aplicarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, Curtea a avut în vedere considerentele Deciziei nr. 101/2021 a Curții Constituționale (paragrafele 104 și următoarele), care tratează dispozițiile nou-introduse drept norme de dezincriminare, reținându-se că legiuitorul a reglementat un mecanism alternativ celui penal pentru a da posibilitatea reparării mai rapide a integrității deja afectate a bugetului public național, aceste norme înlocuind răspunderea penală cu una civilă, reglementând o formă de sancțiune civilă.

Pe de altă parte, acestea au natura unei instituții de drept penal material, întrucât privesc natura și cuantumul sancțiunilor aplicabile, reglementând în materia pedepselor penale, în sensul înlocuirii răspunderii penale cu o formă de sancțiune civilă, și au și o natură procesuală, prin termenul instituit, respectiv, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive.

Instanța de sesizare a reținut și soluția dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia de recurs în interesul legii nr. 17/2015, conform căreia, în cauzele penale având ca obiect infracțiuni de evaziune fiscală prevăzute în Legea nr. 241/2005, instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală, apreciind că pentru aplicarea dispozițiilor art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 dobânzile și penalitățile se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul.

IV. Punctele de vedere exprimate de către curțile de apel și instanțele judecătorești arondate

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

În urma consultării instanțelor de judecată s-a constatat că punctele de vedere nu sunt unitare, unele instanțe opinând în sensul că dobânzile și penalitățile se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, în timp ce alte instanțe au opinat în sensul că dobânzile și penalitățile se calculează la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul.

Într-o primă orientare, majoritară, s-a apreciat că dobânzile și penalitățile se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, în acest sens fiind punctele de vedere exprimate de *curțile de apel* Alba Iulia, București, Craiova, Galați, Iași, Oradea și Pitești, *tribunalele* Brașov, București, Călărași, Cluj, Covasna, Gorj și Ilfov, precum și Judecătoria Roșiori de Vede.

În argumentarea opiniei exprimate, instanțele mai sus amintite au precizat, în esență, că pentru aplicarea cauzei de nepedepsire prevăzute de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 55/2021, este necesară acoperirea prejudiciului produs prin comiterea faptei, precum și a unei majorări de 20% din „baza de calcul”, la care se adaugă dobânzile și penalitățile (astfel cum rezultă din considerentele Deciziei nr. 101/2021 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 295 din 24 martie 2021, paragraful 130).

Prin „bază de calcul” — care însoțește procentul de 20%, reprezentând majorarea care se adaugă la prejudiciul creat prin săvârșirea infracțiunii — se înțelege valoarea concretă a prejudiciului, respectiv debitul principal (fără accesorii fiscale — dobânzi și/sau penalități).

În ceea ce privește accesoriile fiscale (dobânzi și penalități), acestea se calculează raportat la „baza de calcul”, respectiv la debitul principal (nemajorat cu procentul de 20%), singurul devenit exigibil, ceea ce determină calcularea accesoriilor fiscale aferente debitului principal începând cu data exigibilității acestuia și până la data plății efective.

În opinia contrară s-a apreciat că dobânzile și penalitățile se calculează la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul, în acest sens fiind punctele de vedere exprimate de *curțile de apel* Bacău și Timișoara, *tribunalele* Constanța, Giurgiu și Teleorman, precum și *judecătoriile* Alexandria, Bolintin-Vale, Buftea, Bârlad, Cornetu, Roșiori de Vede, Giurgiu, Huși, Liești, Turnu Măgurele, Vaslui, Videle și Zimnicea.

În susținerea acestei opinii s-a arătat, în esență, că prin art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 55/2021, legiuitorul a reglementat o cauză specială de nepedepsire, care va putea fi luată în considerare numai în condițiile acoperirii prejudiciului, astfel cum a fost determinat potrivit sintagmei care ridică problema de drept în discuție.

Potrivit paragrafului 130 din Decizia nr. 101 din 17 februarie 2021 a Curții Constituționale, reglementarea cauzei de nepedepsire se axează atât pe acoperirea prejudiciului produs prin comiterea faptei, cât și pe un element suplimentar, și anume plata unei majorări de 20% din baza de calcul, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, din interpretarea gramaticală a textelor legale rezultând că baza de calcul al majorării analizate o reprezintă valoarea concretă a prejudiciului, ea neavând natura unei amenzi penale.

În raport cu aceste considerente s-a apreciat că prejudiciul s-a „produs” atunci când s-a consumat infracțiunea, iar acesta, prin voința legiuitorului, este alcătuit din două componente, respectiv baza de calcul, majorată cu un procent de 20%, la care se adaugă accesoriile, respectiv dobânzile și penalitățile. Obligațiile fiscale accesorii au aceeași natură juridică cu aceea a obligațiilor fiscale principale, neputând fi ignorate la momentul cuantificării prejudiciului de către instanța penală.

Răspunsurile curților de apel Brașov, Cluj, Constanța, Târgu Mureș și Suceava cuprind doar mențiunea neidentificării, în jurisprudența acestora ori, după caz, a instanțelor din circumscripție, a unor hotărâri relevante pentru problema de drept ce face obiectul sesizării.

V. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

a) *Departamentul de drept public din cadrul Facultății de Drept a Universității de Vest din Timișoara* a opinat în sensul că „dobânzile și penalitățile la care face referire art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în calcul majorarea cu 20% din baza de calcul”.

În argumentarea acestei opinii s-a arătat că textul de lege anterior menționat a introdus în legea penală specială o cauză de nepedepsire. Efectul incidenței acesteia, privitor la latura penală a cauzei, este acela că fapta va constitui în continuare infracțiune, însă nu mai poate fi angajată răspunderea penală a făptuitorului, raportul juridic penal de conflict fiind stins.

Chestiunea de drept cu care a fost sesizată instanța supremă privește întinderea cuantumului sumelor de bani achitate părții civile, drept condiție a incidenței cauzei speciale de nepedepsire.

În Decizia nr. 17/2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 875 din 23 noiembrie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală, inculpații vor fi obligați la suportarea prejudiciului constând în echivalentul cuantumului creanțelor fiscale principale deținute de stat, calificând astfel raportul juridic născut între plătitorul taxei și beneficiarul acesteia ca un raport juridic de drept fiscal, reglementat de prevederile Codului fiscal și ale Codului de procedură fiscală, dar și la plata creanțelor fiscale accesorii, astfel cum sunt definite de art. 1 pct. 12 din Codul de procedură fiscală în vigoare. Dreptul la perceperea acestor creanțe, constând în dobânzi, penalități de întârziere sau majorări de întârziere, după caz, în condițiile legii, intră, de asemenea, în conținutul raportului juridic de drept fiscal, cuantumurile fiind stabilite de Codul de procedură fiscală.

Rațiunea introducerii cauzei de nepedepsire în Legea nr. 241/2005 este similară cu cea a circumstanței atenuante legale prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal și a circumstanței atenuante judiciare prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. a) din Codul penal. Aceste circumstanțe atenuante conferă beneficii sancționatoare așa-numitei „căințe active” a infractorului, manifestată în preocuparea de a înlătura urmările faptei sale concretizate în prejudiciul material, dovedind astfel o pericolozitate mai redusă.

Conduita reparatorie are, deopotrivă, un caracter subiectiv, generat de atitudinea infractorului, însă pe de altă parte caracterul obiectiv al acesteia este accentuat de certitudinea prejudiciului care trebuie restituit subiectului pasiv al infracțiunii. Tocmai de aceea, prin împletirea acestor criterii, instituția este una atipică, considerată o manifestare a unei politici penale de recompensare a atitudinii pozitive a autorului infracțiunii.

În privința sumei reprezentate de procentul de 20% din baza de calcul cu care se majorează prejudiciul s-a apreciat că aceasta are o natură mixtă, deopotrivă de drept penal și civil. Pe de o parte, este vorba de un stimulent procesual, deoarece legea condiționează de achitarea sa beneficiul impunității. Norma legală care îl prevede constituie însă o instituție de drept penal substanțial, constituind „lege penală” și circumscriindu-se principiului prevăzut de art. 5 din Codul penal. În aceste circumstanțe, „adaosul” la prejudiciu (procentul de 20%) reprezintă o instituție *sui-generis*, ce poate fi cu dificultate încadrată în una dintre instituțiile tradiționale de acest tip.

S-a mai precizat că legătura sumei reprezentate de procentul de 20% cu prejudiciul produs prin fapta de evaziune fiscală este dată exclusiv de modul de calcul al acesteia, însă acest aspect nu o poate asimila unui veritabil prejudiciu la care să se calculeze dobânzi, respectiv penalități de natură fiscală. Suma echivalentă procentului de 20% din baza de calcul al prejudiciului nu reprezintă un prejudiciu și nicio sancțiune penală. Sancțiunile penale sunt limitativ prevăzute de lege, fiind reprezentate de pedepse (principale, complementare și accesorii), măsuri educative, respectiv măsuri de siguranță.

Consecința reținerii aplicării art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 nu o reprezintă nici înlocuirea răspunderii penale cu un alt tip de răspundere, ci o veritabilă înlăturare a răspunderii penale.

Un argument în susținerea faptului că dobânzile și penalitățile se calculează exclusiv raportat la prejudiciul produs

prin comiterea faptei este și interpretarea gramaticală a textului de lege, expresia „la care se adaugă dobânzile și penalitățile” referindu-se la „prejudiciul produs prin comiterea faptei”, iar nu „la prejudiciul produs prin comiterea faptei majorat cu 20% din baza de calcul”.

Așadar, suma respectivă reprezintă manifestarea unei conduite cu caracter mixt reparatoriu, dar și de executare a unei veritabile „sancțiuni” antecondamnatorii, conduită ce produce efecte pe planul răspunderii penale, înlăturând-o. A accepta că dobânzile și penalitățile se calculează prin raportare la o sumă ce reprezintă o „sancțiune” ar fi o soluție de neacceptat care ar adăuga la lege.

Potrivit art. 1 pct. 12 din Codul de procedură fiscală, creanța fiscală accesorie reprezintă „dreptul la perceperea dobânzilor, penalităților sau majorărilor aferente unor creanțe fiscale principale, precum și dreptul contribuabilului de a primi dobânzi, în condițiile legii”. Or, procentul de 20% din prejudiciu nu reprezintă o creanță fiscală principală, ci are o natură juridică *sui-generis*.

b) *Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca — Facultatea de Drept — Departamentul de drept public* a opinat în sensul că „dobânzile și penalitățile la care face referire art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în calcul majorarea cu 20% din baza de calcul”.

În argumentarea acestei opinii s-a arătat că procentul de 20% are natura unei sancțiuni civile, așa cum a statuat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 101/2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 295 din 24 martie 2021. Având o existență distinctă față de debitul principal, acest procent nu poate fi integrat în acesta din perspectiva efectelor juridice care i-ar putea fi atașate.

Aplicarea sancțiunii civile în schimbul celei penale reflectă un drept de opțiune al inculpatului, în sensul că ea se va aplica sau nu în funcție de voința și conduita activă a inculpatului, de achitare a tuturor sumelor prevăzute în cauza de nepedepsire.

Cu privire la modul de calcul al accesoriilor în materia evaziunii fiscale s-a arătat că prin Decizia nr. 17/2015, pronunțată în recurs în interesul legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la natura juridică a prejudiciului cauzat printr-o faptă penală de evaziune fiscală și la modul de calcul al accesoriilor, în cazul unui astfel de prejudiciu, s-a stabilit că:

„În cazul săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală, contribuabilului, ca subiect pasiv al raportului juridic procedural fiscal, i se reproșează fie o acțiune, fie o inacțiune în privința obligațiilor ce îi revin în legătură cu administrarea impozitelor, taxelor, contribuțiilor sau altor sume datorate bugetului general consolidat, în condițiile legii, iar statul, prin autoritatea fiscală, ca subiect activ al raportului juridic procedural fiscal, are dreptul de a obține respectarea obligațiilor contribuabililor în legătură cu administrarea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sau altor sume datorate bugetului general consolidat. (...)”

Așadar, în conformitate cu dispozițiile legale sus-menționate, în orice litigii referitoare la valorificarea creanțelor fiscale principale și accesorii de către creditor, astfel cum acesta este definit de art. 25 din Codul de procedură fiscală, se aplică prevederile Codului fiscal și ale Codului de procedură fiscală.

În consecință, împrjurarea că unele componente ale administrării creanțelor fiscale, precum stabilirea și verificarea contribuțiilor la bugetul general consolidat, se realizează în cadrul unei proceduri judiciare penale nu este de natură a determina, sub aspectele analizate, aplicarea altor acte normative (Ordonanța Guvernului nr. 9/2000 și Ordonanța Guvernului nr. 13/2011), deoarece, în considerarea naturii juridice a raporturilor deduse judecării, atât din punct de vedere formal, cât și substanțial, completarea Codului fiscal și a Codului de procedură fiscală cu aceste acte normative nu este posibilă.”

Or, conform art. 174 din Codul de procedură fiscală, dobânzile se calculează pentru fiecare zi de întârziere, începând cu ziua imediat următoare termenului de scadență și până la data stingerii sumei datorate inclusiv. Corespondent, în art. 176 din Codul de procedură fiscală se stabilește că penalitățile de întârziere se calculează pentru fiecare zi de întârziere, începând cu ziua imediat următoare termenului de scadență și până la data stingerii sumei datorate.

Având în vedere modul de calcul al celor două tipuri de accesorii, ar fi imposibil ca ele să fie calculate și prin raportare la sancțiunea civilă reprezentând 20% din debitul principal, având în vedere că „exigibilitatea” acestei majorări intervine strict în momentul în care inculpatul optează pentru aplicarea beneficiului prevăzut de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005. Pentru majorarea de 20% nu există o dată a scadenței în sens fiscal, de la care să fie calculate penalitățile și dobânzile, ea dobândind existență certă doar în momentul în care inculpatul optează pentru acest beneficiu, alegând să achite debitul principal, majorat cu 20%.

Fiind vorba despre o sancțiune civilă, opțională ca incidență (în funcție de voința persoanei acuzate de a beneficia sau nu de cauza de nepedepsire aferentă), ea nu poate exista (inclusiv în sensul de exigibilitate) anterior acestui moment.

Interpretarea gramaticală a normei confirmă această soluție. Din formularea art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 rezultă că expresia „majorat cu 20%” se află între două virgule care determină strict sintagma „prejudiciul produs prin comiterea faptei”, ceea ce înseamnă că sintagma „la care se adaugă dobânzile și penalitățile” trebuie „atașată” exclusiv de cea privind „prejudiciul produs prin comiterea faptei”.

Totodată, pentru noțiunile de dobânzi și penalități se folosește articolul hotărât (dobânzile și penalitățile), ceea ce atestă că inclusiv legiuitorul a considerat că acestea sunt deja determinate, fiind acele dobânzi și penalități aferente prejudiciului.

c) *Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept — Catedra de drept public și științe administrative* a apreciat că „dobânzile și penalitățile la care face referire art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, la care se adaugă majorarea cu 20% din baza de calcul”.

În argumentarea acestei opinii s-a arătat că prin art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, introdus prin Legea nr. 55/2021, legiuitorul a reglementat o cauză specială de nepedepsire, a cărei incidență este condiționată de acoperirea prejudiciului, astfel cum a fost determinat potrivit sintagmei care reprezintă chestiunea de drept în discuție.

Sintagma „prejudiciul produs” este echivalentă cu noțiunea de „bază de calcul” cu accesorii fiscale aferente.

Prin Decizia nr. 17/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a statuat că „instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală”.

De asemenea, potrivit paragrafului 130 din Decizia nr. 101 din 17 februarie 2021 a Curții Constituționale, „Reglementarea cauzei de nepedepsire se axează atât pe acoperirea prejudiciului produs prin comiterea faptei, cât și pe un element suplimentar, și anume plata unei majorări de 20% din «baza de calcul», la care se adaugă dobânzile și penalitățile. (...) Curtea a statuat că, din interpretarea gramaticală a textelor criticate, rezultă că baza de calcul al majorării analizate o reprezintă valoarea concretă a prejudiciului, neavând natura unei amenzi penale”.

Se poate reține că prejudiciul s-a „produs” atunci când s-a consumat infracțiunea, acest moment fiind cel la care se determină „baza de calcul” (obligația fiscală principală). Prin voința legiuitorului, prin aplicarea procentului de 20% se poate

spune că există un prejudiciu concret, determinabil din chiar momentul producerii.

În acest context s-a apreciat că baza de calcul este obligația fiscală principală, prejudiciul produs este reprezentat de obligația fiscală principală datorată și accesorii fiscale, iar prejudiciul concret este determinat ca având două componente, respectiv baza de calcul care se majorează cu un procent de 20%, la această sumă aplicându-se dobânzile și penalitățile.

S-a mai arătat că sintagma „la care se adaugă dobânzile și penalitățile” este așezată în text după mențiunea majorării cu 20%, ceea ce conduce la ideea că suma majorată este purtătoare de dobânzi și penalități.

VI. Examenul jurisprudenței în materie

1. Jurisprudența națională relevantă

În materialul transmis de curțile de apel au fost identificate două hotărâri judecătorești, relevante pentru problema de drept ridicată în speță.

1.1. Prin Sentința penală nr. 110/P/2021 din 9 iunie 2021 a Tribunalului Bihor s-a reținut că în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, întrucât inculpații au achitat în integralitate debitele principale, plus procentul de 20% din valoarea acestor debite, și s-a constatat că unul dintre inculpați nu datora accesorii (beneficiind de dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 6/2019 privind instituirea unor facilități fiscale), iar cel de-al doilea a achitat obligațiile fiscale accesorii calculate de Agenția Națională de Administrare Fiscală prin raportare la debitul principal, nemajorat.

1.2. Prin Sentința penală nr. 120/P/2021 din 18 iunie 2021 a Tribunalului Bihor (nedefinitivă) s-a reținut incidența dispozițiilor art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, întrucât inculpatul a achitat prejudiciul produs prin săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, accesorii fiscale datorate, precum și procentul de 20% din prejudiciul principal.

2. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

2.1. Din perspectiva deciziilor obligatorii, menite să asigure unificarea practicii judiciare, a fost identificată Decizia nr. 17 din 5 octombrie 2015, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 875 din 23 noiembrie 2015, relevantă în problema de drept analizată.

2.2. În ceea ce privește deciziile de speță, documentarea prealabilă nu a permis identificarea, la nivelul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a unor hotărâri judecătorești în care să fi fost analizată problema de drept supusă dezlegării.

3. Jurisprudența Curții Constituționale

Relevantă pentru problema de drept analizată este Decizia nr. 101 din 17 februarie 2021 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 295 din 24 martie 2021, prin care s-au reținut, cu privire la problema de drept supusă dezlegării, următoarele:

„107. Curtea nu poate să constate decât că norma criticată nu reprezintă o invitație la încălcarea legii, ci cuprinde în sine o formă de sancțiune civilă, astfel că cel care a afectat integritatea bugetului public va trebui să plătească paguba efectiv suferită de bugetul de stat, majorată cu 20%, la care se vor plăti dobânzi și penalități. Această majorare reprezintă o formă de sancțiune civilă care pedepsește abaterea de la normele de drept. Astfel, având în vedere natura relațiilor sociale încălcate, și anume cele care intervin în materia financiară fiscală, legiuitorul are o largă marjă de apreciere în a identifica soluțiile cele mai adecvate atât în combaterea fenomenului evazionist, cât și în recuperarea prejudiciilor suferite. Este opțiunea legiuitorului să aleagă mijloacele cele mai potrivite — de natură penală sau extrapenală — pentru a asigura alimentarea corectă și rapidă a bugetului de stat, în condițiile în care integritatea acestuia a fost afectată. (...)”

VII. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

VIII. **Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție** a comunicat că nu a identificat practică judiciară cu privire la problema de drept supusă dezlegării și nu a formulat un punct de vedere.

IX. **Punctul de vedere exprimat de Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția judiciară** este în sensul că „dobânzile și penalitățile se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, și nu la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul”.

Făcându-se trimitere la dispozițiile art. 1 pct. 28 și 29 din Codul de procedură fiscală, s-a apreciat că majorarea de 20% nu reprezintă o obligație fiscală principală, ci o formă de sancțiune civilă, nefiind de natură a atrage achitarea unor obligații fiscale accesorii. Dispozițiile art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 au natura unei instituții de drept penal material, deoarece privesc înlocuirea răspunderii penale cu o formă de răspundere civilă, dar și o natură procesual penală prin termenul instituit pentru achitarea procentului de 20% stabilit ca sancțiune pentru a beneficia de cauza de impunitate.

În plus, procentul menționat nu constituie un debit în sens fiscal care să fie generator de dobânzi și penalități de întârziere și nu are un termen scadent de la care să se calculeze accesorii. Plata acestuia este o facultate lăsată la latitudinea autorului faptei, instituită de o normă penală, fiind o condiție impusă de legiuitor pentru a beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005.

X. Dispoziții legale incidente

— **Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală**

Art. 16. — Cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale

„(1) Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu poate fi exercitată dacă:

[...] h) există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege;”.

Art. 19. — Obiectul și exercitarea acțiunii civile

„(1) Acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.”

„(5) Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.”

— **Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare**

Art. 2: „În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos se definesc după cum urmează:

[...] e) obligații fiscale — obligațiile prevăzute de Codul fiscal și de Codul de procedură fiscală;”.

Art. 10: „(11) În cazul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 8 și 9, dacă în cursul urmăririi penale sau în cursul judecării până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral, fapta nu se mai pedepsește, făcându-se aplicarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare.

(12) Dispozițiile prezentului articol se aplică tuturor inculpaților chiar dacă nu au contribuit la acoperirea prejudiciului prevăzut la alin. (1) și (11).”

— **Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală**

Art. 1. — Definiții

„În înțelesul prezentului cod, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

[...] 10. *creanță fiscală* — dreptul la încasarea oricărei sume care se cuvine bugetului general consolidat, reprezentând creanța fiscală principală și creanța fiscală accesorie;

11. *creanță fiscală principală* — dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege;

12. *creanță fiscală accesorie* — dreptul la perceperea dobânzilor, penalităților sau majorărilor aferente unor creanțe fiscale principale, precum și dreptul contribuabilului de a primi dobânzi, în condițiile legii; [...]

20. *dobândă* — obligația fiscală accesorie reprezentând echivalentul prejudiciului creat titularului creanței fiscale principale ca urmare a neachitării la scadență de către debitor a obligațiilor fiscale principale; [...]

27. *obligație fiscală* — obligația de plată a oricărei sume care se cuvine bugetului general consolidat, reprezentând obligația fiscală principală și obligația fiscală accesorie;

28. *obligație fiscală principală* — obligația de plată a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și obligația organului fiscal de a restitui sumele încasate fără a fi datorate și de a rambursa sumele cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege;

29. *obligație fiscală accesorie* — obligația de plată sau de restituire a dobânzilor, penalităților sau a majorărilor, aferente unor obligații fiscale principale; [...]

33. *penalitate de întârziere* — obligația fiscală accesorie reprezentând sancțiunea pentru neachitarea la scadență de către debitor a obligațiilor fiscale principale;

34. *penalitate de nedeclarare* — obligația fiscală accesorie reprezentând sancțiunea pentru nedeclararea sau declararea incorectă, în declarații de impunere, a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale;”.

Art. 4. — Principiul legalității

„(1) Creanțele fiscale și obligațiile corespunzătoare ale contribuabilului/plătitorului sunt cele prevăzute de lege.”

Art. 173. — Dispoziții generale privind dobânzi și penalități de întârziere

„(1) Pentru neachitarea la termenul de scadență de către debitor a obligațiilor fiscale principale, se datorează după acest termen dobânzi și penalități de întârziere.

(2) Nu se datorează dobânzi și penalități de întârziere pentru sumele datorate cu titlu de amenzi de orice fel, obligații fiscale accesorii stabilite potrivit legii, cheltuieli de executare silită, cheltuieli judiciare, sumele confiscate, precum și sumele reprezentând echivalentul în lei al bunurilor și sumelor confiscate care nu sunt găsite la locul faptei.”

Art. 174. — Dobânzi

„(1) Dobânzile se calculează pentru fiecare zi de întârziere, începând cu ziua imediat următoare termenului de scadență și până la data stingerii sumei datorate, inclusiv.”

Art. 176. — Penalități de întârziere

„(1) Penalitățile de întârziere se calculează pentru fiecare zi de întârziere, începând cu ziua imediat următoare termenului de scadență și până la data stingerii sumei datorate, inclusiv. Dispozițiile art. 174 alin. (2)—(4) și art. 175 sunt aplicabile în mod corespunzător.”

XI. Opinia judecătorului-raportor:

Opinia judecătorului-raportor a fost în sensul admiterii sesizării formulate de Curtea de Apel București — Secția a II-a penală în Dosarul nr. 1.059/98/2018, urmând a se stabili că „Dobânzile și penalitățile la care se referă art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în considerare majorarea cu 20% din baza de calcul”.

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția a II-a penală prin Încheierea din data de 13 mai 2021, pronunțată în Dosarul nr. 1.059/98/2018, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor

și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

XII.1. Cu privire la admisibilitatea sesizării

În conformitate cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală, „*Dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată*”.

Ca urmare, admisibilitatea sesizării formulate în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată de îndeplinirea cumulativă a următoarelor cerințe:

— instanța care a formulat întrebarea, din categoria instanțelor anterior enumerate, să fie investită cu soluționarea cauzei în ultimul grad de jurisdicție;

— soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării;

— problema de drept supusă analizei să nu fi primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și să nu facă obiectul unui asemenea recurs în curs de soluționare.

În speță sunt îndeplinite toate cerințele cumulative anterior enunțate.

Curtea de Apel București — Secția a II-a penală este investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Tribunalul Ialomița și inculpații D.R. și G.L. împotriva Sentinței penale nr. 153 din data de 30 septembrie 2020 a Tribunalului Ialomița, pronunțată în Dosarul nr. 1.059/98/2018.

Rezolvarea dată chestiunii de drept expuse în încheierea de sesizare este susceptibilă a avea consecințe juridice directe asupra modului de soluționare a fondului cauzei.

În fine, din verificările efectuate a rezultat că problema de drept ce face obiectul sesizării nu a primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-o decizie de recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, aflat în curs de soluționare.

XII.2. Cu privire la fondul chestiunii de drept

Problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări se referă, în esență, la condițiile de incidență a cauzei de nepedepsire prevăzute de dispozițiile art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, dispoziții introduse prin Legea nr. 55/2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 332 din 1 aprilie 2021. Mai exact, instanța de trimitere solicită instanței supreme să clarifice modul de calcul al accesoriilor fiscale de a căror achitare, cumulat plății prejudiciului infracțional și majorării cu 20% din acesta, este condiționată aplicarea cauzei de impunitate menționate.

Prevederile art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 reglementează o cauză de nepedepsire pentru a cărei incidență este necesară, sub un prim aspect, asumarea unei conduite de căință activă din partea autorului sau participanților secundari la comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 8 și 9 din Legea nr. 241/2005, conduită concretizată în plata a trei categorii de sume de bani, respectiv: contravaloarea prejudiciului infracțional direct, un plus echivalent procentului de 20% din acest prejudiciu și accesoriile fiscale — dobânzi și penalități.

Incidența cauzei de impunitate presupune, în mod cumulativ, și îndeplinirea unor condiții procedurale, referitoare la momentul-limită până la care conduita activă a inculpatului care optează pentru achitarea integrală a sumelor prevăzute de legea specială conduce la obținerea beneficiului impunității. Această limită normativă corespunde momentului rămânerii definitivă a hotărârii judecătorești, ceea ce înseamnă că, pe întreaga durată a urmăririi penale și a judecării în fazele ordinare, participantul la comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 are posibilitatea să uzeze de

facultatea recunoscută de lege și să beneficieze astfel de cauza de nepedepsire.

Natura cauzei de nepedepsire reglementate de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 ori cerințele de ordin procesual a căror îndeplinire este necesară pentru incidența sa nu fac obiectul solicitării instanței de trimitere, în privința acestor aspecte de drept neridicându-se probleme de interpretare.

Chestiunea de drept supusă analizei vizează numai modalitatea de determinare a sumei totale ce trebuie achitată de făptuitor în vederea aplicării cauzei speciale de impunitate. Ea se rezumă, în concret, la a se stabili dacă accesoriile fiscale ce intră în componența acestei sume sunt aferente exclusiv prejudiciului infracțional propriu-zis ori ele trebuie calculate și prin raportare la majorarea cu 20% din baza de calcul.

Rezolvarea acestei chestiuni de drept implică, în mod necesar, stabilirea *naturii juridice a cotei procentuale* ce trebuie achitată suplimentar în temeiul normei speciale, în sensul de a se determina dacă această majorare poate fi asimilată unui prejudiciu fiscal propriu-zis (generator de dobânzi și penalități) sau ea reprezintă o formă de sancțiune juridică și, în caz afirmativ, care este natura sa.

Interpretarea teleologică a prevederilor art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 nu constituie un demers util în procesul de analiză a chestiunii de drept supuse interpretării. În forma inițială a proiectului Legii nr. 55/2021 nu se regăsea o cauză de nepedepsire grefată pe recuperarea prejudiciului majorat, modificarea survenind pe parcursul procesului legislativ ulterior. Prin urmare, expunerea de motive la proiectul inițial de lege nu oferă repere utile pentru clarificarea naturii juridice a plusului de 20% din baza de calcul, la care face referire norma juridică analizată.

În domeniul evaziunii fiscale, noțiunea de „prejudiciu” se află însă în strânsă corelație cu aceea de „obligație fiscală”, a cărei încălcare de către contribuabil, în condițiile frauduloase proprii incriminărilor prevăzute de art. 8 și 9 din Legea nr. 241/2005, afectează integritatea bugetului general consolidat. Aceasta deoarece cele două infracțiuni anterior menționate au ca obiect juridic relațiile sociale referitoare la corecta stabilire și colectare a veniturilor bugetare, ambele incriminări presupunând încălcarea obligațiilor ce revin contribuabilului în materie financiar-fiscală sub aspectul evidențierii complete, declarării corecte și plății tuturor impozitelor, taxelor și contribuțiilor prevăzute de lege.

Noțiunea de „obligație fiscală” este, de altfel, definită în mod expres de legislația fiscală, la care fac trimitere prevederile art. 2 lit. e) din Legea nr. 241/2005.

Conform dispozițiilor art. 1 pct. 27 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, **obligația fiscală** este „*obligația de plată a oricărei sume care se cuvine bugetului general consolidat, reprezentând obligația fiscală principală și obligația fiscală accesorie*”.

Prin **obligație fiscală principală** se înțelege, în sensul legislației fiscale, „*obligația de plată a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și obligația organului fiscal de a restitui sumele încasate fără a fi datorate și de a rambursa sumele cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege*” (art. 1 pct. 28 din Legea nr. 207/2015), iar **obligația fiscală accesorie** reprezintă „*obligația de plată sau de restituire a dobânzilor, penalităților sau a majorărilor, aferente unor obligații fiscale principale*” (art. 1 pct. 29 din Legea nr. 207/2015).

Interpretarea coroborată a normelor evocate și a dispozițiilor art. 2 lit. e) din Legea nr. 241/2005 conduce la concluzia că, prin comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 8 sau 9 din Legea nr. 241/2005, inculpatul participant se sustrage de la îndeplinirea *obligațiilor fiscale principale* prevăzute de legislația fiscală, respectiv de la obligația de plată integrală a impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate bugetului public național.

Diferența dintre sumele eventual plătite și cele real datorate de contribuabil — diferență decurgând din stabilirea cu rea-credință ori, după caz, din neevidențierea în documente legale sau nedeclararea în mod corect și complet a veniturilor realizate sau cheltuielilor efectuate — constituie pagubă bugetară în sens fiscal și, totodată, prejudiciu infracțional în sens penal, de a cărui acoperire integrală este condiționată, printre altele, incidența

cauzei de impunitate prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005.

Prin urmare, în domeniul evaziunii fiscale, sfera prejudiciului produs prin comiterea faptei ilicite este limitată la impozitele, taxele și contribuțiile prevăzute de lege, corespunzătoare obligațiilor fiscale principale încălcate fraudulos de către inculpat. Caracteristica acestor impozite, taxe și contribuții sociale este, printre altele, aceea că ele sunt obligatoriu datorate în baza legii, în situații expres reglementate, îndatorirea contribuabililor de a plăti aceste sume fiind, așadar, consacrată normativ cu caracter general și imperativ.

Astfel, dispozițiile art. 1 pct. 5, 23 și 36 din Legea nr. 207/2015 definesc în mod expres cele trei noțiuni circumscrise sferei datoriiilor fiscale principale, după cum urmează:

„— contribuție socială — **prelevare obligatorie realizată în baza legii, care are ca scop protecția persoanelor fizice obligate a se asigura împotriva anumitor riscuri sociale, în schimbul căreia aceste persoane beneficiază de drepturile acoperite de respectiva prelevare;**

— impozit — **prelevare obligatorie, indiferent de denumire, realizată în baza legii, fără contraprestație, în scopul satisfacerii necesităților de interes general;**

— taxă — **prelevarea obligatorie, indiferent de denumire, realizată în baza legii, cu ocazia prestării unor servicii de către instituții sau autorități publice, fără existența unui echivalent între cuantumul taxei și valoarea serviciului;**”.

Majorarea cu 20% din baza de calcul la care face referire art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 nu are natura juridică a unui impozit, taxă sau contribuție socială, astfel cum rezultă din definițiile legale, și nu poate fi asimilată, pe cale de consecință, noțiunii de prejudiciu infrațional.

Suma echivalentă acestei majorări nu este reglementată de legislația fiscală, ea găsimu-și consacarea normativă exclusiv într-o lege penală specială (respectiv, Legea nr. 241/2005), în capitolul rezervat cauzelor de reducere a pedepselor, interdicțiilor și decăderilor. Această sumă procentuală nu servește satisfacerii unor necesități de interes general, protejării anumitor categorii de persoane împotriva unor riscuri sociale și nici nu derivă din eventuale servicii prestate de instituții sau autorități publice, cum este cazul sumelor a căror plată constituie o obligație fiscală principală, în sensul legislației procesual fiscale.

În plus, spre deosebire de impozitele, taxele și contribuțiile sociale — a căror plată constituie o îndatorire fiscală general aplicabilă unor categorii de contribuabili (iar nu unor persoane individuale determinate) —, majorarea supusă analizei are trăsături juridice distincte.

Mai exact, plata unui plus de 20% din valoarea prejudiciului infrațional *nu are caracter general*, de vreme ce ea nu este datorată de toți contribuabilii sau de anumite categorii de contribuabili. Această majorare nu are *nici caracter obligatoriu*, în condițiile în care plata sa este esențialmente facultativă, fiind lăsată la latitudinea făptuitorului; achitarea contravalorii prejudiciului infrațional majorat cu o cotă procentuală reflectă, în mod esențial, opțiunea inculpatului urmărit penal sau trimis în judecată pentru infracțiunile prevăzute de art. 8 sau 9 din Legea nr. 241/2005 de a-și exercita un drept procesual, iar nu de a-și îndeplini o obligație fiscală.

În fine, nefiind prevăzută de legislația fiscală, nu se poate considera că plata unui plus calculat procentual din prejudiciul infrațional, distinct și suplimentar accesoriilor fiscale legale, ar servi finalității prevăzute de art. 19 alin. (1) și (5) din Codul de procedură penală, respectiv reparării prejudiciului penal. Obiectul exercitării acțiunii civile în procesul penal îl reprezintă repararea, potrivit legii civile, a prejudiciului produs prin comiterea faptei, ceea ce înseamnă că instanța penală nu ar putea impune făptuitorului alte modalități de reparare a pagubei decât cele expres și limitativ prevăzute de legea civilă.

În acest context se poate concluziona că majorarea cu procentul de 20% din baza de calcul, prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, nu are natura unei obligații fiscale principale în sensul consacrat de legislația fiscală și, pe cale de consecință, nu poate fi asimilată noțiunii de prejudiciu infrațional, cu toate consecințele inerente unei atari caracterizări.

În schimb, rezultă din formularea normelor supuse interpretării că exercitarea, de către făptuitor, a opțiunii de a plăti un plus de 20% din valoarea prejudiciului în scopul obținerii unui avantaj procesual este condiționată, pe de o parte, de un element substanțial, respectiv săvârșirea uneia dintre infracțiunile limitativ prevăzute de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005, iar, pe de altă parte, de o cerință procedurală, și anume aflarea în curs a unui proces penal orientat spre tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit respectiva infracțiune.

Având la bază voința inculpatului de a înlătura efectele prejudiciabile ale faptelor sale și fiind orientată spre obținerea unui beneficiu procesual — adică încetarea procesului penal în condițiile art. 16 alin. (1) lit. h) din Codul de procedură penală —, opțiunea de plată a sumei echivalente majorării procentuale analizate produce efecte atât de ordin substanțial, cât și procesual, relevându-se ca o instituție cu o natură juridică *sui-generis*.

Astfel, suma echivalentă majorării cu 20% din valoarea prejudiciului infrațional nu ar putea fi caracterizată ca o sancțiune penală propriu-zisă, de vreme ce sfera de cuprindere a unei atari sancțiuni este expres delimitată normativ în cuprinsul art. 53—55 din Codul penal și se rezumă la pedepsele — principale, complementare sau accesorii — prevăzute de legea penală.

Este adevărat că, implicând plata unei sume de bani, instituția analizată se aseamănă, formal, cu cea a pedepsei amenzii, însă o analiză aprofundată exclude orice risc de confuzie sub acest aspect.

Amenda penală reprezintă o pedeapsă, adică o *consecință a stabilirii răspunderii penale* a făptuitorului, în urma exercitării depline a acțiunii penale. Ea presupune, prin ipoteză, *epuizarea* acțiunii penale exercitate, prin stabilirea condițiilor de existență a infracțiunii, a celor de tragere la răspundere penală a făptuitorului și prin formularea unor concluzii judiciare definitive cu privire la vinovăția acestuia și imperativul sancționării sale penale în vederea restabilirii ordinii de drept.

În schimb, plata majorării procentuale prevăzute de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 nu reprezintă efectul stabilirii răspunderii penale a inculpatului. Ea intervine *pe parcursul procesului*, anterior, așadar, pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive și, implicit, *premergător stabilirii răspunderii penale* a făptuitorului; în plus, plata acestei sume nu are rolul de constrângere specific pedepselor, de vreme ce ea urmărește tocmai *stingerea acțiunii penale*, adică lipsirea sa de obiect, și prin aceasta împiedică o statuare definitivă a instanței asupra vinovăției ori a celorlalte condiții de tragere la răspundere penală a făptuitorului.

În acest context se poate aprecia că plata unei sume superioare valorii prejudiciului infrațional de către persoana suspectată de comiterea faptelor cauzatoare ale respectivului prejudiciu, anterior finalizării procesului penal și în vederea încetării acestuia prin stingerea acțiunii penale, concretizează o formă de răspundere juridică prin care făptuitorul este sancționat pecuniar pentru încălcarea normelor de drept, evitând, în același timp, antrenarea răspunderii sale penale.

Rolul central al aspectului pecuniar imprimă cotei procentuale de 20% trăsăturile unei veritabile sancțiuni civile, menite a penaliza nesocotirea obligațiilor fiscale ce revin autorului faptei. În acest sens, prin Decizia nr. 101 din 17 februarie 2021 a Curții Constituționale s-a reținut, printre altele, că norma criticată „(...) cuprinde în sine o formă de sancțiune civilă, astfel că cel care a afectat integritatea bugetului public va trebui să plătească paguba efectiv suferită de bugetul de stat, majorată cu 20%, la care se vor plăti dobânzi și penalități. Această majorare reprezintă o formă de sancțiune civilă care pedepsește abaterea de la normele de drept” (paragraful 107).

Majorarea procentuală prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 nu poate fi însă caracterizată juridic ca o simplă sancțiune civilă. Intervenind în cursul unui proces penal, fiind lăsată la latitudinea făptuitorului și având ca scop obținerea beneficiului încetării procedurii prin activarea unei cauze legale de nepedepsire, plata acestei majorări legale produce, în principal, efecte de natură penală, atât sub aspectul dreptului

substanțial (conducând la nepedepsirea făptuitorului), cât și al dreptului procesual penal (determinând incidența unei cauze care împiedică exercitarea acțiunii penale și, prin aceasta, conduce la încetarea procesului).

Prin urmare, cota procentuală de a cărei plată prealabilă este condiționată incidența cauzei de impunitate se relevă ca o instituție de drept cu o configurație juridică proprie și o natură *sui-generis*, care îmbină trăsăturile unei sancțiuni cu cele ale unei cauze de impunitate grefate pe căința activă a făptuitorului, generând efecte juridice mixte, atât de drept penal substanțial, cât și procesual penal.

Implicând o componentă accentuat sancționatorie, plusul procentual de 20% din baza de calcul ce trebuie achitat pentru a deveni incidentă cauza de nepedepsire prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 nu este generator de dobânzi și penalități.

Prin voința legiuitorului, accesoriile fiscale sunt aferente exclusiv obligației fiscale principale, adică prejudiciului direct cauzat prin comiterea faptelor prevăzute de norma supusă interpretării.

Așa cum rezultă din definiția legală a noțiunii de „obligație fiscală accesorie”, consacrată de art. 1 pct. 29 din Legea nr. 207/2015, accesoriile fiscale sunt întotdeauna corespunzătoare obligațiilor fiscale principale, respectiv celor care se referă la plata impozitelor, taxelor sau contribuțiilor

sociale datorate de făptuitor. Similar restului creanțelor fiscale, obligațiile accesorii sunt și ele supuse principiului legalității consacrat de art. 4 alin. (1) din Legea nr. 207/2015, putând lua naștere numai în baza și în limitele strict prevăzute de legislația fiscală.

Aceasta înseamnă, *inter alia*, că dobânzile și penalitățile fiscale nu pot fi percepute pentru alte sume decât cele circumscrise categoriilor de obligații expres și limitativ prevăzute de legea fiscală și, cu atât mai puțin, pentru sume exceptate în mod expres de legiuitor, cum este cazul celor plătite cu titlu de sancțiune.

În acest sens este relevant că dispozițiile art. 173 alin. (2) din Legea nr. 207/2015 exclud din sfera de cuprindere a dobânzilor și penalităților de întârziere sume cum ar fi, exemplificativ, amenzile de orice fel, obligațiile fiscale accesorii ori sumele confiscate. Or, dacă legiuitorul a considerat că nu se impune perceperea de accesorii fiscale pentru obligațiile bugetare echivalente sumelor datorate cu titlu de sancțiune, rațiuni identice și recurgerea la argumentul de interpretare logică *ubi eadem est ratio, eadem lex esse debet* justifică o interpretare asemănătoare a dreptului și în privința unei instituții juridice cu o componentă sancționatorie, cum este cazul majorării cu 20% din valoarea prejudiciului infrafracțional, prevăzută de art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția a II-a penală în Dosarul nr. 1.059/98/2018, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „Dacă dobânzile și penalitățile se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul sau dobânzile și penalitățile se calculează doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei” și va stabili că „Dobânzile și penalitățile la care se referă art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în considerare majorarea cu 20% din baza de calcul”.

PENTRU ACESTE MOTIVE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția a II-a penală în Dosarul nr. 1.059/98/2018, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „Dacă dobânzile și penalitățile se aplică la prejudiciul produs prin comiterea faptei, majorat cu 20% din baza de calcul sau dobânzile și penalitățile se calculează doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei” și stabilește următoarele:

Dobânzile și penalitățile la care se referă art. 10 alin. (11) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale se aplică doar la prejudiciul produs prin comiterea faptei, fără a se lua în considerare majorarea cu 20% din baza de calcul.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 29 septembrie 2021.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI
DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător **DANIEL GRĂDINARU**

Magistrat-asistent,
Florin Nicușor Mihalache

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcări actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro/brp/>

